

| Araştırma Makalesi / Research Article |

Lisans 1. Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Sürecinde Akran Danışmanlarının Rolü¹

The Role of Peer Counselors in the Adjustment Process of Undergraduate First Year Students to University Life

Semra Kiye², Orhan Yoncalık³, Serap Nazlı⁴

Anahtar Kelimeler

Üniversiteye uyum
Akran danışmanlığı
Akran mentörlüğü
Akran eğiticiliği

Keywords

The adjustment of university
Peer counseling
Peer mentoring
Peer supervision

Başvuru Tarihi/Received

14.02.2020

Kabul Tarihi /Accepted

16.10.2020

Öz

Akran danışmanlığı müdahalesi bir öğrencinin yardım becerilerini kullanarak diğer öğrencilere bazen de yetişkinlere yardımcı olmasıdır. Bu araştırmanın amacı üniversiteye yeni başlayan lisans 1. sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına, kurum kültürüne uyum sağlamalarını ve yaşam becerilerine temel düzeyde sahip olmalarını sağlamak için geliştirilen akran danışmanlığı müdahalesinin değerlendirilmesidir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemleri arasında bulunan durum çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırmada, hizmeti sunan akran danışmanları ve hizmetten yararlanan lisans 1. sınıf öğrencileri olmak üzere iki çalışma grubu vardır. Araştırmada hem akran danışmanlarından hem de lisans öğrencilerinden veri toplanmıştır. Akran danışmanlarından (akran mentörlerinden ve akran eğiticilerinden) veri toplamak için iki farklı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada hizmetten yararlanan öğrencilerin görüşleri Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlarını Değerlendirme Anketi ile alınmıştır. Sonuç olarak lisans 1. sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum sağlamaları için tasarlanan müdahaleden yararlandıkları, akran danışmanlarından yeni bilgi ve beceriler edindikleri, kendilerini değerli hissettikleri belirlenmiştir. Ayrıca akran danışmanlarının deneyim kazandıkları ve uygulama becerilerinin geliştiği belirlenmiştir.

Abstract

Peer counseling intervention is the use of a student's helping skills to help other students - sometimes adults. The aim of this study is to evaluate the peer counseling intervention which was implemented to help the first year undergraduate students adjustment to university life and organizational cultures as well as have basic life skills. This study is a case study among the qualitative research methods. In the research, there are two study groups: peer counselors and the first grade undergraduate students. Two different semi-structured interview forms were used to collect data from peer counselors. The opinions of the students who benefited from the service in the study were obtained through Life Skills Hour-Peer Counselors Evaluation Survey. As a result, it was determined that the first grade undergraduate students benefited from the intervention designed to help them adapt to university life, gained new knowledge and felt valued and trusted.

¹ Bu araştırmanın bir kısmı IX. Uluslararası Yüksek Öğretimde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu Yazar, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Ankara, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0003-4414-5765>

³ Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Ankara, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0003-2252-3585>

⁴ Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Ankara, Türkiye; <https://orcid.org/0000-0002-8875-7926>

Extended Abstract

Introduction

University life is a difficult period for many students. It is mostly about leaving the family and living in crowded environments such as dormitories and students hostels due to limited financial opportunities. In addition, students are expected to adapt to the academic environment of the university and to fulfill the requirements of the vocational process. Financial impossibilities and thus not being able to participate in social-cultural activities, problems with their peers, longing for their family members may cause the undergraduate students to experience emotional, academic, socioeconomic problem in their first year at university. Considering all these, it is clear that students need support in the first years of their higher education because they are likely to have difficulty in adapting to university life. In the core of this research, there is a peer counseling intervention (peer mentoring and peer training) which was designed to help the first grade undergraduate students adapt themselves to their university culture and university life, improve themselves in the way they become versatile by encouraging them to attend sociocultural events and possess basic life skills. The aim of this study is to evaluate this peer counseling intervention in terms of peer counselors and students' point of view.

Method

This study is conducted as a case study among the qualitative research methods. The research was conducted in a faculty of education of a public university. In the research, there are two study groups. The first study group consisted of 18 peer counselors and the second study group consisted of 393 first-grade undergraduate students, who have just started their higher education. The first-grade undergraduate students who benefitted from the peer counseling intervention consisted of 393 students from five different departments in 2018-2019 Academic Year. 89 of these students were from Guidance and Psychological Counseling Department; 77 of them were from Preschool Teaching Department; 81 of them were from Primary School Teaching Department; 64 of them were from Social Sciences Teaching Department and 82 of them were from Special Education Teaching Department. In this research, data were collected from both peer counselors and first grade undergraduate students. Two different semi-structured interview forms were used to collect data from peer counselors (peer mentors and peer trainers). The opinions of the students who benefitted from the service in the study were obtained through Life Skills Hour-Peer Counselors Survey. The qualitative data obtained in the research were analyzed using the content analysis method. Accordingly, in this research, the data obtained from peer counselors were first transcribed. Afterwards, separate themes and sub-themes were obtained independently from the data obtained from master and undergraduate peers. While creating themes as a result of analysis, the meaning of the sentence with the most repeated words in sub-themes was evaluated. Within the scope of the validity and reliability of the research, while themes and sub-themes were created for reliability, the data were analyzed by two researchers and reevaluated to ensure coding consistency. Sub-themes that do not provide coding consistency were removed. In addition to the interviews to increase the internal validity of the research, three different observers were present in the classes throughout the application process and two of these observers were also the researchers of the current study and they observed long-term interaction by observing the whole process. With regard to external validity, the environment and participants were clearly introduced in the research, and data diversification was provided in the research through observations.

Result and Discussion

When the findings are evaluated, it is understood that almost all of the graduate peer counselors who take the role of peer educators express the practices as a process that contributes to them. Accordingly, it has been determined that gaining competence, working with individuals in the emerging adulthood, gaining new knowledge and being useful are among the most achieved gains. In addition, it is understood that peer educators understand the process as learning-teaching process, being useful and informative. It was determined that they evaluated this process as completely positive by using metaphors such as travel companionship, lighthouse, book, and break time. It is understood that undergraduate peer counselors who undertake peer mentoring in the process evaluate the intervention mostly as experience and development / progress. It was determined that themes like communicating, helping, competence, gaining new knowledge and skills were expressed by the majority of the undergraduate peer mentors among the experiences they gained. It was also determined that the process was extremely beneficial for peers and expressed as development / progress. It is understood that this process generally develops awareness and creates a sense of belonging and trust in undergraduate students benefitted from the intervention. The suggestions of the students for the continuation of this first application are mainly in the form of increasing interaction and interaction with faculty management and instructors, social activities and communication with peer counselors. In this study, it was found that the first-grade undergraduate students benefitted from the peer counseling intervention designed to help them adapt to university life; gained new knowledge and skills from their peer counselors; felt valued and trust. Additionally, it was seen that the peer counselors benefitted from the process, too. It was observed that the peer counselors gained experience and improved their practical skills due to the supervision they got in the process. As a result, it can be said that peer counseling intervention is beneficial for both the students who benefitted from the process and the students who provided the service. It is determined that peer counseling intervention can be used to help the first-grade undergraduate students adapt themselves to their new

academic life. The limitation of this study is that the data were qualitative obtained by the evaluations of interviews done with the students who received and presented the service in a short-term. Further studies focusing on the quantitative data, medium- and long-term evaluations and opinions of department and faculty management will be useful.

GİRİŞ

Akran danışmanlığı, ilkokuldan üniversiteye kadar bütün öğretim kademelerinde benimsenen müdahalelerden biridir. Myrick'e (1997) göre akran danışmanlığı, öğrencilerin yardım etme becerilerini kullandıkları ve böylelikle diğer öğrencilere ve bazen de yetişkinlere yardımcı oldukları bir süreçtir. Akran danışmanlığı, kendi akranlarına ya da kendilerinden küçük ya da büyük yaştaki bireylere yardımcı olabilmek için etkin iletişim becerileri eğitimi almış ancak profesyonel ve uzman olmayan kişileri tanımlamaktadır (Tindall, 1994). Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin yüz yılı aşkın bir geçmişi vardır. 1960'lı yıllarda geli-şimsel rehberlik modeli geliştirilmiş; okul psikolojik danışmanlarının liderliğinde ekip odaklı hizmetler sunularak, okuldaki tüm öğrencilerin gelişimlerinin desteklenmesi anlayışı benimsenmiştir (Gysbers ve Henderson, 2012; Myrick, 1997). Bu süreçte PDR hizmetlerinde öğrencilerin katkısı ve desteğinin alınması önemli hale gelmiştir. Akran danışmanlığı olarak adlandırılan müdahale, gelişimsel rehberliğin beş ana müdahalesinden biri olarak kabul edilmiştir (Gysbers ve Henderson, 2012; Myrick, 1997; Myrick, Highland ve Sabella, 1995; Myrick ve Folk 1999; Nazlı, 2019). Diğer bir ifade ile gelişimsel rehberlik hizmetlerinde, PDR hizmetleri ekibinin önemli bileşenlerinden birisi öğrencilerdir.

Akran danışmanlığı müdahalesinde ruh sağlığı hizmetlerini profesyonel olarak vermeyen kişilere, akranları-na destek olmaları için uzmanlarca temel olarak etkili iletişim ve yardım etme becerileri öğretilmektedir. Bu eğitimler sonrasında sunulan yardımla ilgili olarak bireylerin süpervizyon alması da sağlanarak sürecin değerlendirilmesi yapılmaktadır (Myrick, Highland ve Sabella, 1995; Tobias ve Myrick, 1999). Akran danışmanları-nın yardım etme rolleri başka bireylerle bir arada gerçekleşir ve profesyonel olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilen bazı yardım davranışlarına destek olup katkı sağlarlar. Akran danışmanlığı bireysel yardım ilişkilerini, grup liderliğini, bilgi vermeyi, öğreticiliği, çatışma arabuluculuğunu, tartışma liderliğini, akran eğitimini ve bütün kişiler arası yardım aktivitelerini içerir (Tindall, 1994). Diğer bir ifade ile akran danışmanlarının pek çok rolü vardır. Eğitim kurumlarının ihtiyacına göre bu müdahaleye uygun aynı zamanda gönüllü öğrenciler seçilerek profesyonellerce eğitilir ve süpervizyon desteği verilerek becerileri geliştirilir.

Akran danışmanlığı müdahalesinin hem okula hem bu yardımı alan öğrencilere hem de akran danışmanlarının kendilerine yararı vardır. Yapılan araştırmalarda akran danışmanlığının okuldaki şiddeti azaltmada etkili olduğu, öğrencilerin çeşitli becerileri kazandıkları ve akademik başarılarının arttığı belirtilmektedir (Bowman, 1986; Campbell, 1993; Synders, 1993; Nazlı, 2003, 2014; Uysal ve Nazlı, 2010). Ayrıca okul ortamlarında akran danışmanlığı müdahalesinin etkili bir müdahale olduğu ve pozitif bir atmosfer oluşturduğu, okuldan kaçma problemlerini azaltmada etkili sonuçlar gösterdiği, öğrencilerin okula karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini desteklediği görülmektedir (Bowman ve Myrick, 1987; Campbell, 1993; Tobias ve Myrick, 1999). Literatür-de, akran danışmanlığı müdahalesinin çoğunlukla sağlık alanında ve önleyici amaçlı kullanıldığı belirlenmiştir. Buna göre akran müdahale programları; akademik standartların düşmesi, yalnızlık, AIDS, ergen gebeliği, sigara madde kullanımı, yeme bozukluğu, çatışma, kültürel farklılık, stres, kronik hastalıklarla yüzleşen bireyler ve aileler için destek grupları eksikliği, yaşlı ebeveynler, genetik bozukluklar, alışkanlıklar, intihar gibi bazı toplum-sal problemlerde etkili bir strateji olarak gösterilmektedir (Aladağ ve Tezer, 2007; Aladağ, 2009; Birol, 2011; Bulduk, 2009; Myrick, Highland ve Sabella, 1995; Varenhorst, 1992).

Akran danışmanlığı müdahaleleri ele aldığı konulara ve akran danışmanlarının üstlendiği rollere göre farklı şekillerde isimlendirilmektedir (Aladağ ve Tezer, 2007). Bunlar arasında akran danışmanlığı (peer counseling), akran yol göstericiliği (peer mentoring), akran öğreticiliği (peer tutoring), özel arkadaşlık (special friend), akran liderliği (peer leader), akran arabuluculuğu (peer mediation), akran eğiticiği (peer education) kullanımları mevcuttur (Beitel, 1997). Akran yardımcılarının temel olarak dört rolü bulunmaktadır (Myrick, 1997). Bu roller; özel asistan rolü, özel öğretmen rolü, küçük grup lideri rolü ve özel arkadaş rolleridir. Bunların yanı sıra akran yardımcılığı uygulamalarının okullarda birbirinden farklı örneklerini görmek mümkündür. Bunlar arasında; akademik başarısı düşük ya da öğrenme güçlüğü olan öğrencilere akranları tarafından verilen akran öğreticiliği (peer tutoring), AIDS gibi bazı konularda diğer öğrencilerin bilgilenmesini amaçlayan akran eğiticiği (peer education), sorunları olan ve kendi yaşlılarından biriyle bu sorununu paylaşabilenlerle gerçekleştirilen birebir gö-rüşmeleri tanımlayan akran danışmanlığı (peer counseling) bulunmaktadır. Yanı sıra büyük sınıftaki öğrencilerin küçük sınıftakilere veya eski öğrencilerin yeni öğrencilere okulun işleyişi ve temel konularda destek sağladıkları akran yol göstericiliği (peer mentoring), yurttan kalan öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgileri almaları ve ge-rekli bağlantıları kurabilmeleri için konaklama-yurt danışmanlığı (resident counseling), yalnız kalan ve dışlanan öğrencilere destek verme ve arkadaşlık becerilerini geliştirmelerine yardım etmeyi amaçlayan özel arkadaşlık (special friend) müdahaleleri mevcuttur. Yeni gelen öğrencilerin ortama alışmasında ve pek çok projede psikolojik danışmana yardımcı olmayı içeren danışman yardımcılığı, akran rehberliği ya da akran liderliği (peer leader), okul ortamındaki basit çatışmalarda sorunun yapıcı yollarla çözülmesini sağlayan akran arabuluculuğu (peer mediation) gibi seçenekler de bulunmaktadır (Taylı, 2006). Akran danışmanlığı okulların ihtiyacına göre biçimlendirilebilen oldukça esnek bir müdahaledir. Bu çalışmada, akran danışmanlarının üniversiteye yeni başlamış öğrencilerin akademik yaşama uyum sağlayabilmelerini desteklemeleri amacıyla, akran mentörlüğü ve akran eğiticiği rollerinden yararlanılmıştır.

Üniversite yaşamı pek çok öğrenci için zorlu bir dönemdir. Çoğunlukla aileden ayrılarak, kısıtlı maddi olanaklar nedeniyle akranlar ile yurt, ev gibi kalabalık ortamlarda yaşamı sürdürme söz konusudur. Ayrıca öğrencilerden üniversitenin akademik ortamına uyum sağlamaları ve meslek edinme sürecinin gerekliliklerini yerine getirmeleri beklenmektedir. Bütün bunlar ele

alındığında, üniversitenin ilk yıllarında öğrencilerin desteğe ihtiyaç duyabilecekleri düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin üniversite yaşamına uyum sağlamada güçlük yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bu araştırmalardan elde edilen bulgulara göre genel olarak öğrencilerin duygusal, akademik, mesleki ve ekonomik sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir (Özkan ve Yılmaz, 2010; Schweitzer, 1996; Soliman, 1993; Türküm, Kızıltaş ve Sarıyer, 2016). Özellikle maddi olanaksızlıklar ve buna bağlı olarak sosyal-kültürel faaliyetlere katılamama, okul arkadaşları ve karşı cinsle olan arkadaşlıklar konusunda yaşanan sorunlar ile aile özlemi, ders çalışma problemleri, gelecek kaygısı, yeme problemleri bu grupta karşımıza çıkmaktadır. Bu problemlerin her zaman aynı faktörlerden kaynaklandığını belirtmek mümkün olmamakla birlikte birbirleriyle bağlantılı olarak yaşandıkları söylenebilir. Maddi yetersizlikler öğrencilerin sos-yal alanlarda problemler yaşamalarına neden olmakta ve bu durumlar da akademik alanda başarısızlığı getirebilmektedir. Üniversiteye başlayan öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemi ve bu döneme ilişkin görevlerini başarıyla atlatılabilmelerinde yaşam becerilerinin kazanılması farklı alanlarda karşılaşılabilecek problemlerle başa çıkabilmeleri adına oldukça önemlidir. Yaşam becerilerine ilişkin öğrenme ve deneyimler öğrencileri çok yönlü geliştirebilir ve güçlendirebilir. Bu araştırmada, üniversite öğrenimine yeni başlayan lisans 1. sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına ve kurum kültürüne uyum sağlamalarını, sosyal ve kültürel etkinliklere katılımlarının teşvik edilerek çok yönlü gelişmelerini ve yaşam becerilerine temel düzeyde sahip olmalarını sağlamak amacı ile akran danışmanlığı müdahalesinin (akran mentörlüğü ve akran eğiticiliği) uygulanarak değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Bu başlıkta yapılan araştırmanın modeli, çalışma grubu, yaşam becerileri saati ve akran danışmanlığı programı, veri toplama süreci, veri toplama araçlarının özellikleri ve verilerin nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemleri arasında bulunan durum çalışması olarak yürütülmüştür. Nitel araştırmalar özellikleri gereği araştırılan esas olgunun keşfedilmesini ve ayrıntılı bir biçimde ortaya konulmasını ön plana çıkarmaktadırlar. Araştırılan olgunun keşfi ve ayrıntılı açıklamasının yapılabilmesi ise araştırma sorularının genel olarak ele alınmasıyla birlikte katılımcıların deneyim ve yanıtlarının detaylı ve geniş bir biçimde ifade edilmesiyle gerçekleştirilir. Bununla birlikte bu araştırmalarda elde edilen verilerin analizleri yapılarak betimlenir, temalar halinde ortaya konulur ve bulgularda daha geniş bir şekilde yorumlanarak açıklanır (Creswell, 2012; s. 20-21). Durum çalışması araştırmacıların bir veya bir kaç olgu ya da olayı derinlemesine incelemelerine olanak veren bir yöntemdir. Buna göre bir olgu veya duruma ilişkin bütün bileşenler; bireyler, süreç, ortam, olaylar vb. bütüncül bir bakış açısı ile ele alınarak değerlendirilir. Dolayısıyla bütün bu bileşenlerin olgu veya durumdan nasıl etkilendikleri ile olgu veya durumu nasıl etkiledikleri geniş bir perspektifle ortaya konulur (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 83). Bu araştırmada, üniversite yaşamına yeni başlayan lisans öğrencilerinin akademik ortama uyum sağlamları desteklemek için yararlanılan akran danışmanlığı müdahalesinin değerlendirilmesi için hizmeti sunan akran danışmanlarının deneyimleri alınmış, elde edilen veriler temalara ayrılarak kodlanmış ve bulgular ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırma bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde yürütülmüştür. Araştırmada, hizmeti sunan akran danışmanları (18 kişi) ve hizmetten yararlanan lisans 1. sınıf öğrencileri (393 kişi) olmak üzere iki çalışma grubu vardır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD) programında öğrenim gören gönüllü 18 öğrenci (10 kişi yüksek lisans ve 8 kişi lisans programı) akran danışmanı olarak yer almıştır. Akran danışmanlarının 13'ü kadın, 5'i erkektir. Yaş dağılımı bakımından grubun 5' i 19, 3'ü 20, 1'i 21, 3'ü 22 ve 4'ü 23, 1'i 24 ve 1'i 30 yaşındadır.

Akran danışmanlığı müdahalesinden yararlanan lisans 1. sınıf öğrencileri, beş programda öğrenim gören toplam 393 öğrenciden oluşmaktadır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD) 89 öğrenci, Okul Öncesi Öğretmenliği (OÖÖ) 77 öğrenci, Sınıf Öğretmenliği (SÖ) 81 öğrenci, Özel Eğitim Öğretmenliği (ÖEÖ) 82 öğrenci ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ) 64 öğrenci öğrenim görmektedir. 2018-2019 güz dönemi, derslerin son haftasında yaşam becerileri saati ve akran danışmanlığı programının değerlendirilmesi amacı ile gönüllü 103 lisans 1. sınıf öğrencisi (35'i ÖEÖ, 25'i SBÖ, 17'si RPD, 15'i OÖÖ ve 11'i SÖ) Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlarını Değerlendirme Anketi'ni doldurmuştur.

Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlığı Programı

2018-2019 eğitim öğretim yılı güz dönemi beş lisans programında (RPD, OÖ, SÖ, SBÖ, ÖE) 1. yarıyılı haftada bir ders saati *Yaşam Becerileri Saati* olarak kredisi olmayan zaman ayrılmıştır. Öğrencilerin, Yaşam Becerileri Saati'nde ara sınav öncesi bölüm başkanı, akademik danışman ve dekan/dekan yardımcısı ile etkileşim kurması; akran danışmanları (akran mentörleri) ile tanışarak, sosyal ve kültürel etkinliklere katılımları teşvik edilmiştir. Akran mentörleri ile ders dışında sosyal sorumluluk etkinlikleri (huzurevi, sokakta çalışan çocuklar, sevgi evleri ziyaretleri, organ-kan bağı, sokak hayvanları vb) ve kültürel etkinliklere (tiyatro, bale, opera, müze, sergi vb) katılımları sağlanmıştır. Ara sınav haftası sonrası, akran danışmanları (akran eğiticileri) tarafından altı hafta yaşam becerileri etkinlikleri uygulanmıştır.

Akran danışmanlığı müdahalesinin akran mentörlüğü ve akran eğiticiği rolleri kullanılmıştır. Akran mentörlüğü, bir eğitim kurumuna yeni başlamış öğrencilerin tecrübeli öğrenciler tarafından desteklenmesi; akran eğiticiği, belirli bir konuda eğitim almış öğrencilerin akranlarına bilgi vermesi rolleridir. Bu çalışmada RPD lisans öğrencilerine akran mentörlüğü, yüksek lisans öğrencilerine ise akran eğiticiği rolü verilmiştir. Akran mentörlüğü rolündeki sekiz akran danışmanına iki görev verilmiştir: *İlki*, lisans 1. sınıf öğrencilerinin güz dönemi süresince üniversite ortamına uyum sağlamalarına yardımcı olma görevi (sınıf Whatsapp gruplarından sorulan sorulara yardımcı olma, öğrenci işleri ve dekanlık ile ilgili işlerde aracılık yapma, kültürel ve sportif etkinlikler/kulüpler hakkında bilgilendirme ve teşvik etme, ihtiyacı olan öğrencilerin RPD birimine yönlendirme, RPD biriminin çalışmalarını duyurma); *ikincisi*, sorumlu oldukları sınıflara “yaşam becerileri etkinlikleri” hakkında bilgi verme ve akran eğitimcilerine destek olmaktır. Akran mentörleri, güz dönemi başında belirlenmiş ve görevleri hakkında bilgilendirilerek sorumlu oldukları sınıflara dağıtılmış; 10 hafta süresince görev yapmışlardır.

Akran eğitimcileri (10 kişi) rolündeki akran danışmanları ise, beş lisans programına ara sınav haftası sonrası altı yaşam becerisi etkinliği uygulamışlardır. Yaşam becerisi etkinlikleri grup rehberliği formatında tasarlanmış ve vize haftası sonrası altı hafta, bir ders saati (50-60 dakika) olarak uygulanmıştır.

Veri Toplama Süreci

2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören beş lisans programının (RPD, OÖ, SÖ, SBÖ, ÖE) her birine iki akran eğitimcisi ve iki akran mentörü görevlendirilmiştir. Derslerin 4. haftasında, akran mentörleri sorumlu oldukları sınıflar ile tanışmış ve sınıfların Whatsapp gruplarına katılımları sağlanmıştır. Akran mentörleri sorumlu oldukları beş programın çeşitli etkinliklerine katılmışlardır.

İki doktora öğrencisi (makale yazarları) altı yaşam becerisi etkinliği (etkili öğrenme, beliren yetişkinlik dönemi, sosyal medya kullanımı, stresle baş etme, etkili iletişim ve mesleki uyum) hazırlamış ve akran eğitimcilerini etkinlikler hakkında bilgilendirerek uygulama sürecinde süpervizyon vermiştir. Ara sınav haftası sonrası, akran eğitimcileri sorumlu oldukları programlarda altı yaşam becerisi etkinliğini uygulamıştır. Akran mentörleri Whatsapp gruplarından etkinliğin saati, içeriği hakkında bilgilendirme yapmış ve uygulamalarda sınıflarda yer alarak, akran eğitimcilerine destek olmuşlardır. Ayrıca, uygulamalar sırasında üç araştırma görevlisi (iki kişi etkinlikleri hazırlayan RPD doktora öğrencisi, bir kişi her programın araştırma görevlisi) sınıflarda hazır bulunarak, bütün süreci izlemiş ve sonrasında akran danışmanlarına (akran eğitimcilerine) süpervizyon verilmiştir. Bununla birlikte programın yürütücüsü olan öğretim üyesi (makale yazarı), her hafta bütün uygulayıcılara sürece yönelik süpervizyon vermek suretiyle süreci değerlendirmiş ve güçlendirmiştir.

2018-2019 Güz dönemi sonunda uygulanan programının değerlendirilmesi için, hizmetten yararlanan lisans 1. sınıf öğrencilerinin Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlarını Değerlendirme Anketi’ni doldurmaları ve hizmeti sunan akran danışmanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmak suretiyle veriler toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmada hem akran danışmanlığı hizmetini sunan öğrencilerden, hem de hizmetten yararlanan lisans 1. sınıf öğrencilerinden veri toplanmıştır. Lisans akran mentörlerinden ve yüksek lisans akran eğitimcilerinden veri toplamak için iki farklı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış formlara dayalı görüşmeler, hem belirli seçenekler arasından seçim yapabilmeyi hem de deneyimlere ve bilgiye derinlemesine ulaşabilmeyi olanaklı kılabilir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014; s.152). Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında hem akran danışmanlığının kendilerine katkısı hem de hizmet sundukları öğrencilere yararları sorulmuştur. Veriler yüksek lisans akran danışmanlarından elektronik posta göndermek suretiyle yazılı olarak, lisans akranlarından ise 35-45 dakika aralığında süren ve kayıt altına alınan yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda veriler temalar, kavramlar veya benzer özellikler altına toplanarak analiz edilirler. Araştırmacılar buna göre yeni kavramsallaştırmalar ya da kavramsallaştırılmış tanımlar yaptıktan sonra bu kavramlar arasındaki ilişkileri yorumlayarak açıklar (Neuman, 2017; s. 663). Nitel veri analizlerinden içerik analizinde de amaç bu kavramsallaştırmalara ulaşmaktır. Bu amaçla betimsel bir yaklaşımla gözden kaçırılabilir kavramsallaştırma ve temaların daha somut bir biçimde ortaya konulabilmesi için içerik analizi yapılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013; s. 259). Buna göre bu araştırmada öncelikle akran danışmanlarından elde edilen veriler yazıya dökülerek deşifre edilmiştir. Sonrasında yüksek lisans ve lisans akranlarından elde edilen verilerden, birbirinden bağımsız ayrı ayrı tema ve alt temalar elde edilmiştir. Analizler sonucu temalar oluşturulurken, alt temalarda en fazla tekrar edilen kelimeler ile cümlenin taşıdığı anlam değerlendirilmiştir. Oluşturulan tema ve alt temalar tablolar halinde sunulurken, yüksek lisans (akran eğitimcileri) ve lisans (akran mentörleri) akran danışmanlarına ait tablolar ayrı ayrı başlıklar altında sunulmuştur. Ayrıca bulgular sunulup yorumlanırken, etik duyarlılık gereği akran danışmanlarının isim ve soy isimleri kullanılmamış, katılımcılar sırasıyla K1, K2...K18 şeklinde kodlanarak belirtilmiştir.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği kapsamında öncelikle güvenilirliğe yönelik olarak temalar ve alt temalar oluşturulurken, veriler iki araştırmacı tarafından çözümlenmiş ve kodlama tutarlılığı sağlanmak amacıyla tekrar değerlendirilmiş ve kodlama tutarlılığı sağlanmayan alt temalar çıkarılmıştır. Bu aşamada iç tutarlılık için kodlayıcılar arası görüş birliği Miles ve Huberman formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu formülden güvenilirlik katsayısı görüş birliği sağlanan terim sayısının, görüş birliği sağlanan

ve sağlanmayan terimlerinin toplamına bölümünün yüzle çarpımından elde edilen bir değeri belirtir. Buna göre kodlayıcılar arası görüş birliği en az %80 olmalıdır (Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırmada güvenilirlik katsayısı %92,3 olarak bulunmuştur. Bu araştırmadan güvenilirliği için önemli bir kanıt oluşturmaktadır. Araştırmanın iç geçerliliğini arttırmaya yönelik olarak görüşmelerin yanı sıra uygulama süreci boyunca üç ayrı gözlemci sınıflarda hazır bulunmuş ve bu gözlemcilerden ikisi aynı zamanda mevcut çalışmanın araştırmacıları olup, bütün süreci gözlemleyerek uzun süreli etkileşim sağlamışlardır. Dış geçerliğe yönelik olarak araştırmada ortam ve katılımcılar açıkça tanıtılmıştır ayrıca gözlemler yoluyla araştırmada veri çeşitlenmesi sağlanmıştır.

Araştırmada hizmetten yararlanan öğrencilerin görüşlerini almak için Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlarını Değerlendirme Anketi hazırlanmıştır. Bu kapsamda anketin geliştirilebilmesi amacıyla öncelikle alan yazın taranmıştır (Aladağ, 2009; Myrick, Highland ve Sabella, 1995; Nazlı, 2014; Schweitzer, 1996; Taylı, 2006). Daha sonra makale yazarları tarafından anket geliştirme süreci kapsamında, alan yazın değerlendirilerek ilk olarak sürecin etkililiğini belirleyebilecek şekilde 29 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzu, PDR alanında çalışan uzmanların (4 kişi akademik ortamda çalışan, 3 kişi sahada çalışan) görüşlerine sunulmuştur. Uzmanların görüş ve önerileri ile anket revize edilerek, 15 madde içeren anket formu hazırlanmıştır. Daha sonra bu anket formu sahada çalışan iki psikolojik danışmana uygulanarak, maddelerin anlaşılır olup olmadığı kontrol edilmiştir. Anket formu 5'li likert tipinde, 15 maddeden oluşmakta, maddeler "kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kısmen katılıyorum, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum" olarak değerlendirilmektedir. Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlarını Değerlendirme Anketi'nden elde edilen verilere yönelik elde edilen betimsel analiz sonuçları frekanslar ve yüzdeler olarak tablolar halinde sunularak açıklanmıştır. Değerlendirme anketi güz döneminin son ders haftasında, süreçte herhangi bir aksaklığın oluşmaması ve gereken hassasiyetin sağlanması amacıyla bizzat araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde Akran Danışmanlığı Müdahalesi ve Yaşam Becerileri Saati'nin değerlendirilmesiyle elde edilen veriler sunularak açıklanmıştır.

Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Olarak Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde yüksek lisans akran danışmanlarının lisans 1. sınıf öğrencilerine yönelik olarak ifade ettiği kazanımlara ilişkin veriler yorumlanarak açıklanmıştır.

Yüksek lisans akran danışmanlarına (akran eğitici) göre üniversite 1. sınıf öğrencilerinde akran danışmanlığı müdahalesiyle geliştirilen yaşam becerileri

Akran eğiticilerinin değerlendirmelerine göre üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik olarak kazandırılması amaçlanan becerilere ilişkin müdahale sonrası öğrencilerin kazanımları Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. Akranlarda uygulama sürecinde meydana gelen değişim ve gelişimler

Akranların Gelişimi	f	Akran Danışmanlığının Katkısı	f	Toplam yanıtlayıcı(n)
Zamanla paylaşımları arttı	9	Bilgi düzeyleri arttı	6	10
Kazanımları uyguladılar	7	Etkili iletişim konusunda bilgilendiler	6	10
Kendilerine yönelik farkındalıkları arttı	7	İçinde buldukları gelişim dönemi konusunda bilgilendiler	4	10
Bilgi düzeyleri arttı	6	Kendilerine yönelik farkındalıkları arttı	3	10
Zamanla daha fazla teşekkür ettiler	5	Stresle baş etme konusunda bilgilendiler	3	10
Keyif aldılar	5	Sosyal medyanın uygun kullanımı konusunda bilgilendiler	3	10
Zamanla kendilerini açtılar	5	Bilgileri yaşantılarıyla ilişkilendirdiler	3	10
Daha fazla merak edip soru sordular	3	Öğrenme stilleri konusunda bilgilendiler	2	10
Not almaya başladılar	2	Kazanımları uyguladılar	2	10
Heyecanla, ilgiyle beklemeye başladılar	2			10

Tablo 1 incelendiğinde uygulama sürecinde akranlarda meydana gelen gelişim ve bu gelişime akran danışmanlarının katkısına ilişkin elde edilen iki tema; akranların gelişimi ve akran danışmanlığının katkısı görülmektedir. Buna göre akranların gelişimi temasında akran danışmanlarının 9'u paylaşımların zamanla arttığını, 7'si kazanımların uygulandığını, 7'si kendilerine yönelik farkındalıklarının arttığını, 6'sı bilgi düzeylerinin arttığını, 5'i zamanla daha fazla teşekkür ettiklerini, 5'i keyif aldıklarını, 5'i zamanla kendilerini açtıklarını, 3'ü daha fazla merak ettiklerini, 2'si not almaya başladıklarını ve 2'si heyecan ve ilgiyle beklediklerini belirtmiştir.

Akranların göstermiş oldukları değişimlere ilişkin içinde buldukları gelişim dönemi hakkında bilgilendirilmekten memnuniyet duyduklarını belirten bir akran danışmanı '*Örneğin sınıftan bir öğrenci beliren yetişkinlik kavramını daha önce duymadığını ve bu kavramı öğrendikten sonra yaşadığı süreçleri daha iyi anlamlandırdığını söylemişti.*' (K8) demiştir. Ayrıca zamanla akranların yaşantılarını gözden geçirerek aktif olarak katılımında bulunduğunu ifade eden bir akran danışmanı '*İlk haftalarda sürecin ne olduğu hakkında bilgileri olmadıkları için biraz ortamı ve söylenenleri sorguladılar. Ama haftalar ilerledikçe katılımların ve paylaşımların*

sayısı arttı. Başta katılan birkaç kişiyle sınırlıyken üçüncü haftada neredeyse sınıfın yarısı etkili bir şekilde paylaşımda bulundu.’ (K1) ifadelerini kullanmıştır.

Akran danışmanlığı müdahalesinin bu gelişime olan katkılarının ele alındığı temada ise bir akran danışmanı ‘Akran öğreticiliği sürecinde akranlara içlerinde bulunduğu gelişim döneminin özellikleri hakkında bilgiler vererek katkıda bulunduğumuzu düşünüyorum. Akranların çoğu içerisinde bulunduğu dönemi bilmiyordu. Bunun yanı sıra yapılan stres etkinliğinin onlara katkıda bulunduğunu düşünüyorum. Örneğin bir öğrencinin stresle birlikte yaşananların ağırlık verdiğini söylemesi ve başka akranların bununla nasıl baş ettiklerini ifade etmesi onlara katkı sağladığımızı gösteriyor. Akranlarla yapılan sen dili ben dili çalışmasının da kullandıkları dili fark etmeleri ve nasıl değiştirebileceklerini öğrenmeleri açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.’ (K6) ifadeleriyle birçok katkı sağlandığını söylemektedir. Benzer olarak başka bir akran danışmanı da ‘ Her etkinlikte bulunan vurucu noktaları kazandıklarını düşünüyorum. Örneğin öğrenme etkinliğinde öğrenmenin “köprü” kurmak olduğunu, sosyal medyada kendimizi korumamız gereken durumlar, ben dili kullanmanın zor olsa da çok etkili olduğunu, stres faktörlerinin birikerek bizi olumsuz etkilediği gibi konularda farkındalık kazandıklarını düşünüyorum.’ (K4) açıklamasını yapmıştır.

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde akran eğitimcilerine göre akran danışmanlığı müdahalesiyle öğrencilerin birçok yaşam becerisinin geliştiği anlaşılmaktadır. Buna göre zamanla etkili iletişimin, merakın, ilginin ve farkındalık düzeyinin arttığı buna bağlı olarak daha fazla soru sorulduğu ve süreçten keyif alındığının belirtildiği görülmektedir. Bu kazanımların elde edilmesinde akran danışmanlığı müdahalesinin katkıları arasında bilgi düzeyinin artması, öğrencilerin bu bilgileri yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri ve pratikte denemeler yapmaları sayılabilir.

Akran Danışmanlarına Yönelik Olarak Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda yüksek lisans ve lisans akran danışmanlarına ilişkin elde edilen veriler yorumlanarak açıklanmıştır.

Yüksek lisans akran danışmanlarında (akran eğitimcisi) meydana gelen değişim ve gelişimler

Yüksek lisans akran danışmanları geçirdikleri sürecinin kendileri için nasıl bir deneyim olduğuna yönelik soruları 4 tema altında değerlendirmişlerdir. Bu temalar; metafor, anlam, katkı ve kazanım temalarıdır. Akran eğitimcisi rolünü üstlenen yüksek lisans akran danışmanlarının süreçte elde ettikleri gelişim ve değişimler Tablo 2’ de sunulmuştur.

Tablo 2. Yüksek lisans akran danışmanlarında uygulama sürecinde meydana gelen değişim ve gelişimler

Metafor	f	Anlam	F	Katkı	F	Kazanım	f	Toplam yanıtlayıcı(n)
Yol Arkadaşlığı	3	Benzer Yaşantılar	6	Özgüven/Yetkinlik Kazanmak	7	Desteklenmek/Motive Olmak	10	10
Fener	2	İşbirliği	5	Ergenlerle Çalışmak	5	Ekip Çalışması Yürütmek	9	10
Dövme Yaptırmak	1	Öğretmek ve Öğrenmek	4	Yeni Bilgiler Kazanmak	4	Mutlu Olmak/Zevk Almak	9	10
Balık Tutmayı Öğretmek	1	Faydalı Olmak	4	Faydalı Olmak	4	Geribildirim Almak	8	10
Kitap	1	Kişisel Olarak Gelişmek	4	Topluluk Karşısına Çıkmak	3	Kendini Geliştirmek/Deneyim Kazanmak	5	10
Sıcaktan Soğuğa Geçmek	1	Rahat Bir Ortamda Öğretmek	2	Bilgilerini Tazelemek	2	Öğretme-Öğrenme Süreci Yaşamak	4	10
Teneffüs Arası Vermek	1	Yardım Etmek	2	Sınıf Ortamına Dikkat Etmek	2	Kendini Değerlendirmek	3	10
Rehber	1	İletişim Kurmak	2	Etkili İletişim Kurmak Ekiple Çalışmak	2			10

Tablo 2 incelendiğinde, akran danışmanlarının 3’ü bu süreci yol arkadaşlığına, 2’si fenere benzetirken geri kalan her biri akran danışmanı ise dövme yaptırmak, balık tutmayı öğretmek, kitap, sıcaktan soğuğa geçmek, teneffüs arası vermek ve rehber gibi farklı metaforlarla değerlendirmişlerdir. Süreci teneffüse benzeten akran danışmanı ‘Süreç sanki dersten bunalan öğrencilerin ferahlamak için ders arasına çıkması gibiydi. Derslere yaşam için ara vermeye benziyordu.’(K2) şeklinde oldukça etkileyici bir biçimde betimlemiştir. Deneyimlediği süreci fener metaforuyla ele alan diğer akran danışmanı ise ‘Bu rolü deniz fenerine benzetebilirim. Özel eğitim öğretmenliği birinci sınıf öğrencileri bizi dinlerken aydınlanmış gibi bakıyorlardı. Orada onlar için hazırlanan etkinlikleri sunarken birileri için faydalı olduğumu ve bu anlatılanların onların ilerdeki hayatı için yol gösterici nitelikte olduğunu hissettim.’ (K8) değerlendirmesini yapmıştır.

Anlam teması altında bu deneyimin kendileri ve yaşantılarına yönelik nasıl bir anlam içerdiği ele alınmıştır. Buna göre akran danışmanlarının 6’sı benzer yaşantılara sahip olmak, 5’i işbirliği yapmak, 4’ü öğretmek ve öğrenmek, 4’ü faydalı olmak, 4’ü kişisel olarak gelişmek, 2’si rahat bir ortamda öğretmek, 2’si yardım etmek ve 2’si ise iletişim kurmak olarak ifade etmiştir. Örneğin bu sürecin kendisi için anlamının etkili iletişimin geliştirilmesi olduğunu dile getiren akran danışmanı kendisini ‘Genel olarak bu rol benim için öğrencilerle etkili iletişimi ifade ediyor. Akran öğreticilerinin “öğretmen” rolüne göre daha etkili olduğunu düşünüyorum. Akran öğreticiliği sınıf ortamına daha fazla samimiyet ve rahat bir tartışma ortamı katıyor. Yapılan sınıf tartışmalarında konuşmaktan daha az tereddüt edildiğini gördüm.’ (K10) cümleleriyle ifade etmiştir. Bu süreci rahat bir öğrenme süreci olarak

anlamlandırdığını belirten bir diğer akran danışmanına göre süreç 'Akran öğreticiliği, bu kadar fazla akademik ders ve çalışma sırasında gerçekten rahat hissedilebilecek bir atmosferde bir şeylerin öğrenilmesine aracı olmak gibi bir anlamı içeriyor benim için.' (K7) olarak ifade bulunmaktadır.

Yürütülen çalışmanın kendilerine nasıl katkı sağladığına ilişkin ifadeler incelendiğinde akran danışmanlarından 7' si özgüven ve yetkinlik kazanmak, 5'i ergenlerle çalışma fırsatı bulmak, 4'ü yeni bilgiler kazanmak, 4'ü faydalı olmak, 3'ü topluluk karşısına çıkmak, 2'si bilgilerini tazelemek, 2'si sınıf ortamına dikkat etmek, 2'si etkili iletişim kurmak ve 2'si ise ekiple çalışmak konusunda programın kendilerine katkı sağladığını ifade etmiştir. Sınıf ortamında dikkat etmesi gereken durumlara yönelik farkındalığının uygulamalarla ve geribildirimlerle arttığını ifade eden bir akran danışmanın ifadeleri '*Sınıf yönetimi, öğretim ve sunum becerilerimi sorguladım ve geliştirmeye çalıştım. Aynı zamanda ekip halinde çalışmanın keyifli olduğunu düşünmeye başladım, önceden çok böyle düşünmezdim. Aynı zamanda bir öğrenme ve öğretme yaşantısı sonucunda geri bildirim almanın ne kadar etkili olduğunu anlamamı sağladı.*' (K9) şeklindedir. Süreçten zengin kazanımlar sağladığını belirten bir akran danışmanı bunu '*Akran danışmanı rolünden önceki ben kaygılı ve en ufak şey için endişelenen biriydim. Her şeyin mükemmel olmasını isteyen ama mükemmel olmaya çalıştıkça işlerin ters gitmesine neden olan bir ben. Akran danışmanı rolünden sonra ise kendine güvenen, başarılı olacağına inanan ve rahat bir şekilde insanların önünde kendini ifade edebilen biri oldum. Bu süreçle insanlarla iletişim kurarken nelere dikkat etmem gerektiğini iyi öğrendim ve kaygımla etkili bir şekilde baş edebiliyorum.*' diyerek belirtmektedir.

Kazanım temasına göre akran danışmanlarının hepsi hocaları tarafından desteklendiklerini, 9'u ekip çalışmasını deneyimlediğinden, 9'u zevk aldığı, mutlu olduğu bir deneyim geçirdiğini, 8'i geribildirim aldığı, 5'i kişisel olarak geliştiğini, 4'ü hem öğretip hem de öğrendiğini ve 3'ü kendini kritik etme şansı bulduğunu ifade etmiştir.

Bu sürecin zorlu olduğunu ancak doyumuna ulaştırdığını belirten bir akran danışmanı '*Tüm süreci gözden geçirmek, şu an dönüp tüm ekibin neler yaptığına bakmak bana bu sürecin sadece uygulamadan ibaret olmadığını, uzunca ve zorlu bir şekilde planlama sürecinin olduğunu hatırlatıyor. Hocalarımız ile iletişim konusunda bir sorun yaşamadık. Kendimle ilgili bazı önyargılarımın kırıldığını fark ediyorum. Yapamayacağımı zannettiğim bu görevin üstesinden diğer akran öğreticisi arkadaşım ile birlikte geldik ve kendimi daha yeterli hissediyorum.*' (K3) ifadelerini kullanmaktadır. Yanı sıra diğer bir akran danışmanı kendi kazanımlarını '*Etkinlikler sırasında hocalarımız sürekli bizi gözledi. Hocalarımızın gözlemleri sayesinde dikkat etmemiz gereken noktaları daha iyi anladık. Süreci yalnızca kendimiz değerlendirmiş olsaydık birçok ayrıntıyı gözden kaçırmış olacaktır. Ayrıca bu şekilde hocalarımızla etkileşimde olmak sürecin etkililiğini arttırdı. Aynı zamanda kendi gelişimimizi değerlendirme imkânı bulduk diye düşünüyorum.*' (K5) olarak sıralamış ve olumlu düşüncelerini paylaşmıştır.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde akran eğitici rolünü üstlenen yüksek lisans akran danışmanlarının hemen hepsinin uygulamaları kendilerine yönelik katkılar sağlayan bir süreç olarak ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Buna göre yetkinlik kazanma, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerle çalışma, yeni bilgiler kazanma ve faydalı olmanın en fazla elde edilen kazanımlar arasında sayıldığı belirlenmiştir. Ayrıca akran eğiticilerinin süreci temel olarak benzer yaşantılar, öğrenme- öğretme süreci, faydalı olma ve bilgilenme olarak anlamlandırdıkları anlaşılmaktadır. Bu anlamlandırma sürecini yol arkadaşlığı, fener, kitap, teneffüs arası gibi metaforik benzetmeler kullanarak bütünüyle olumlu ve geliştirici nitelikler olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca akran eğiticilerinin bu uygulama sürecinde elde ettikleri kazanımlara yönelik ifadelerinde özellikle aldıkları destekleri ve buna bağlı olarak ekip çalışmasını deneyimledikleri görülmektedir. Yanı sıra müdahalenin bir öğrenme- öğretme sürecine dönüştüğü, alınan geribildirimlerle daha fazla gelişim elde edildiği ve ortamın mutluluk veren, eğlenceli olduğuna yönelik değerlendirmelerin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Lisans düzeyindeki akran danışmanlarının (akran mentörü) sürece ilişkin değerlendirmeleri

Lisans düzeyinde akran danışmanlığı yapan öğrencilerin bütün süreçte elde ettikleri deneyimler, kişisel gelişimleri, kendilerine yönelik değerlendirmeleri Tablo 3' te sunulmuştur.

Tablo 3. Yüksek lisans akran danışmanlarında uygulama sürecinde meydana gelen değişim ve gelişimler

Deneyim	f	Gelişim/İlerleme	f	Değerlendirme	f	Metafor	f	Toplam yanıtlayıcı(n)
İletişim kurmak	8	Faydalandılar	7	Farkındalık	7	Abla	2	8
Yardım etmek	7	Bilgileri arttı	6	İyi hissetmek	5	Kayığı yürüten kürekler	1	8
Yetkinlik	6	Kaynaştılar	5	Süreci gözden geçirmek	3	Arı kovarı	1	8
Yeni bilgiler edinmek	6	İletişimleri arttı	5	Sürece katkı sağlamak	3	Asistan	1	8
Mutu olmak/İyi hissetmek	5	Güvenleri arttı	5			Arkadaş	1	8
Uygulama yapmak	4	Teşekkürleri arttı	4			Danışma süreci	1	8
Beceri geliştirmek	4	Psikolojik olarak desteklendiler	4					8
Kişisel gelişim sağlamak	4	Uygulama arttı	2					8

Tablo 3 incelendiğinde lisans düzeyindeki akran danışmanlarının akran danışmanlığı müdahalesine yönelik değerlendirmelerinin 4 tema altında topladığı görülmektedir. Bu temalar deneyim, gelişim/ilerleme, değerlendirme ve metafor temalarıdır. Deneyim temasının alt temaları akran danışmanlarının ifadelerine göre iletişim kurmak, yardım etmek, yetkinlik, yeni bilgiler edinmek, mutlu olmak ve iyi hissetmek, uygulama yapmak, beceri geliştirmek, kişisel gelişim sağlamak, okula ve bölüme daha fazla ait hissetmektir. Bu temada akran danışmanlığı müdahalesini uygulamakla hem mutlu olduğunu hem de kurduğu iletişim ve etkileşimlerle okul aidiyetinin arttığını belirten bir akran danışmanı kendini '*Birimde insanlara yardım ediyorsun. Sonuçta yardım etmek bizim mesleğimizin temelinde olan bir şey. Bu yardımı birilerine sununca kendimi gayet mutlu hissediyorum. Hem birime hem de üniversiteye ait olduğumu düşünüyorum. Hatta ara ara üniversiteden ayrılma hissi gelince üzülüyorum. Birime gitmek istiyorum. Çünkü orayı da sevdim. Akran danışmanlığını da bırakmak istemiyorum.*' (K18) ifadeleriyle açıklamaktadır. Yetkinlik kazanmanın önemine dikkat çeken bir diğer akran danışmanı ifadelerinde '*Bu süreçte artık akran danışmanı olunca kendimi profesyonel gibi hissettim ben yani o sürece bir adım gibi gördüm. Öğrencilik ve kendi kendini idare etmenin dışında diğer insanlara yardım etmek bu bizim mesleğimizin en önemli özelliği bunu göreve geçmeden önce ufak bir tecrübe etmek benim için önemliydi.*' (K12) demiştir.

Akran danışmanlığı müdahalesinin akranlarını geliştirdiğini belirten akran danışmanlarının ifadeleriyle oluşan gelişim/ilerleme temasında danışmanların 7'si akranların faydalandığını, 6'sı bilgi düzeylerinin arttığını, 5'i kaynaştıklarını, 5'i iletişimlerinin arttığını, 5'i danışmanlara güven geliştirdiklerini, 4'ü teşekkürlerinin arttığını, 4'ü psikolojik olarak desteklendiklerini, 2'si uygulama yapmaya başladıklarını ve 2'si de heveslerinin ve ilgilerinin arttığını belirtmektedir. Bir akran danışmanı bu kazanımları '*Kazandırmak istediğimiz becerileri düşünüyorum. Beliren yetişkinlik dönemi vardı, iletişim vardı, etkili öğrenme vb. vardı. Tabi ki bir farkındalık oluşmuştur. Sürekli gelen bir kitle vardı onlar fayda alıyordu ki geliyordu çünkü devamsızlık aslında zorunlu değildi.*' (K11) ifadeleriyle örneklendirmektedir. İletişimin artmasına ve grubun kaynaşmasına değinen bir akran danışmanı ise bu durumu '*6 haftada bir değişim gözlemlerim. Özgüven ve özellikle bölümlerini tanımak açısından yerlerinde saymamışlar. 6 hafta çok da uzun bir süre değil aslında ama gözle görülür bir değişiklik vardı. Gruplarıyla kaynaşmamışlardı bazı dersleri diğer gruplarla aldıkları için kafaları karıştı. Şimdi böyle daha net oldu ve kaynaştılar.*' (K13) diyerek açıklamıştır.

Akran danışmanlarının bu müdahaleyi uygulama süreçlerinden sonra bu görüşmelerle kendilerine yönelik yaptıkları değerlendirmelerden oluşan değerlendirme temasında danışmanlardan 7'si farkındalıklarının arttığını, 5'i kendini iyi hissettiğini, 3'ü süreci tekrar gözden geçirme şansı bulduğunu ve 3'ü de süreçteki katkılarını fark ettiğini ifade etmiştir. Sürecin sonunda yapılan değerlendirmenin önemi üzerinde duran bir akran danışmanına göre bu durum '*Dönüt almak bence önemli çünkü sürecin içinde neyi doğru neyi yanlış yaptığımızı göremeyebiliriz. Bu yüzden dışardan bir göze başvurmak önemli. Bu görüşme sırasında bu işe çok fazla emek harcadığını biraz daha fark ettim. Bu emeğin önemli bir parçası olduğumu fark ettim.*' (K15) gibi değerlendirilirken bunu kendisinin katkısına yönelik bir geribildirim gibi gören diğer bir akran danışmanı tarafından '*Şuan bu sorularla birlikte ben de bir şeyler yapmışım ve etkili olabilmişim düşüncesi oluştu. Yardımcı olabilmişim, yapmışım, mutlu hissediyorum.*' (K14) ifadeleriyle ele alınmıştır.

Akran danışmanlığı müdahalesinin metaforik olarak ele alındığı metafor temasında akran danışmanlarının 2'si kendilerini abla gibi hissettiklerini, 1'i müdahaleyi kendisine tıpkı bir kayığı ilerleten iki kürek gibi destek olarak gördüğünü, 1'i arı kovanına benzettiğini, 1'i danışma sürecine benzettiğini, 1'i kendini asistan ve 1'i ise arkadaş gibi gördüğünü belirtmiştir. Ekip çalışmasına vurgu yapan bir akran danışmanı bunu '*Arı kovanına benzetiyorum ben bu rolü böyle kalabalık bir grup herkeste bir üretkenlik vardı mesela orada. Giriş çıkışların yoğun olduğu, farklı insanların bir arada bulunduğu yani kafamda bir arı kovanı canlanıyor.*' (K12) şeklinde örneklemiştir. Süreçte kendisini asistan gibi gördüğünü belirten bir akran danışmanın ifadeleri '*Asistandım bence. Hani derslerde hocaların yanında asistanları geliyor ya hocaya yardım ediyorlar. Ben de kendimi ona benzetiyorum. Onlar birinci sınıfta daha buraya yeni geliyorlar. Ailelerinden ayrılıp Ankara'ya geliyorlar ve her şey yeni olduğu için bir uyum sürecine giriyorlar. Fakülte olsun, Ankara olsun, dersler olsun. Bu süreçte biz onlara biz yardımcı, yol gösterici olduk. Sormak istedikleri her konuda bize ulaşabilirlerdi.*' (K16) şeklindedir.

Sonuç olarak; süreçte akran mentörlüğü görevini üstlenen lisans akran danışmanlarının müdahaleyi daha çok deneyim, gelişim/ilerleme olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Elde edilen deneyimler arasında iletişim kurma, yardımcı olma, yetkinlik, yeni bilgiler ve beceriler kazanmanın çoğunluk tarafından dile getirildiği belirlenmiştir. Aynı zamanda sürecin akranlar açısından son derece faydalı olduğu ve gelişim/ilerleme olarak ifade edildiği belirlenmiştir. Buna göre çoğunlukla akranların bilgi düzeyleri ve iletişimlerinin arttığı, kaynaştıkları ve güven duygusu yaşadıklarının ifade edildiği yanı sıra psikolojik olarak desteklendiklerini belirttikleri anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra akran mentörlerinin kendilerini değerlendirmelerinde çoğunluk olarak farkındalıklarının arttığını belirttikleri ve kendi rollerine ilişkin destekleyici nitelikte abla, asistan, arkadaş gibi metaforlar belirledikleri anlaşılmaktadır.

Bu kısımda yaşam becerileri saatine katılmış ve gönüllü olarak Yaşam Becerileri Saati-Akran Danışmanlarını Değerlendirme Anketi'ni yanıtlamış, toplam 103 lisans birinci sınıf öğrencisinin görüşleri açıklanarak yorumlanmıştır.

Yaşam becerileri saatine katılan öğrencilerin görüşleri

Temel yaşam becerileri etkinliklerine katılan üniversiteye yeni başlamış olan, beş lisans programı öğrencilerinin uygulamalara, etkinliklere ve sürece yönelik görüşleri Tablo 4'te sunulmuştur. Tablo 4'te akran danışmanlığı programı değerlendirme anketine ilişkin elde edilen veriler yer almaktadır.

Tablo 4. Temel yaşam becerileri saatine ve akran danışmanlığına ilişkin görüşleri

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Temel Yaşam Becerileri saati kendimi çok yönlü geliştirmem gerektiğini fark etmemi sağladı.	8	7,8	12	11,7	31	30,1	31	30,1	21	20,4
2. Temel yaşam becerileri kapsamında bölüm hocalarımla etkileşim kurmak bölüme olan aidiyetimi arttırdı.	5	4,9	16	15,5	32	31,1	25	24,3	23	22,3
3. Dekan hocamız ile sohbete katılmaktan memnun oldum.	8	7,8	2	1,9	11	10,7	23	22,3	55	53,4
4. Sınıfımızdan sorumlu Akran Danışmanlarının olması bana güven verdi.	5	4,9	15	14,6	29	28,2	27	26,2	25	24,3
5. Akran danışmanlarım fakülteye uyum sağlamama destek oldu.	9	8,7	21	20,4	41	39,8	18	17,5	14	13,6
6. Akran danışmanlarımın sınıfta yaptığı Yaşam Becerileri Etkinlikleri eğlenceli idi.	8	7,8	7	6,8	41	39,8	27	26,2	19	18,4
7. Yaşam becerileri etkinlikleri ile yeni bilgiler öğrendim.	6	5,8	6	5,8	26	25,2	33	32,0	31	30,1
8. Öğrenme tarzıma uygun çalışmamın önemini fark ettim.	5	4,9	11	10,7	32	31,1	26	25,2	23	22,3
9. Beliren yetişkinlik döneminin özelliklerini fark ettim.	6	5,8	11	10,7	25	24,3	30	29,1	29	28,2
10. Sosyal medya hesaplarını kullanırken dikkatli olmam gerektiğini kavradım.	11	10,7	7	6,8	18	17,5	29	28,2	34	33,0
11. Stres yönetimi için neler yapabileceğimi kavradım.	4	3,9	13	12,6	32	31,1	28	27,2	21	20,4
12. Etkili iletişimde dinleme ve empatinin önemini kavradım.	8	7,8	6	5,8	20	19,4	31	30,1	34	33,0
13. Mesleğimim yaşamımdaki önemimi kavradım.	8	7,8	3	2,9	22	21,4	25	24,3	44	42,7
14. Bahar döneminde ders programında Temel Yaşam Becerileri Etkinliklerinin devam etmesini isterim.	14	13,6	9	8,7	29	28,2	23	22,3	25	24,3
15. Fakültemizde bizler için Temel Yaşam Becerileri Etkinlik saati ayrılmış olması kendimi önemli hissetmemi sağladı.	10	9,7	5	4,9	26	25,2	19	18,4	40	38,8

Elde edilen bulgulara göre öğrenciler sırasıyla 3.,7.,10.,12. ve 13. maddelere “Dekan hocamız ile sohbete katılmaktan memnun oldum.” maddesine (%22.3 katılıyorum ve %53.4 kesinlikle katılıyorum), “...etkinlikleri ile yeni bilgiler öğrendim.” maddesine (%32.0 katılıyorum ve %30.1 kesinlikle katılıyorum), “...dikkatli olmam gerektiğini kavradım.” maddesine (%28.2 katılıyorum ve %33.0 kesinlikle katılıyorum), “...önemini kavradım.” maddesine (%30.1 katılıyorum ve %33.0 kesinlikle katılıyorum), “...önemini kavradım.” maddesine (%24.3 katılıyorum ve %42.7 kesinlikle katılıyorum) büyük oranda katıldıkları ve yaşam becerileri etkinliklerinden yararlandıkları belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra sırasıyla 1., 4., 9. ve 15. maddelerde de öğrencilerin yarısından fazlasının “... saati kendimi çok yönlü geliştirmem gerektiğini fark etmemi sağladı.” maddesine (%30.1 katılıyorum ve %20.4 kesinlikle katılıyorum), “Sınıflarımızdan sorumlu akran danışmanlarının olması bana güven verdi.” maddesine (%26.2 katılıyorum ve %24.3 kesinlikle katılıyorum), “...özelliklerini fark

ettim.” maddesine (%29.1 katılıyorum ve %28.2 kesinlikle katılıyorum), “...kendimi önemli hissetmemi sağladı.” maddesine (%18.4 katılıyorum ve %38.8 kesinlikle katılıyorum) katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği ve yaşam becerileri etkinliklerinden faydalandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yaşam becerileri ve akran danışmanlığı programına katılan lisans 1. Sınıf öğrencilerinin, dekan ile sohbet etme fırsatından yararlandıkları ve akran danışmanlarından yeni bilgiler (özellikle sosyal medyayı etkili kullanma, etkili dinleme ve empati kurma, mesleğin yaşamlarındaki önemi) öğrendikleri belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin kendilerini değerli hissettikleri ve güven duydukları, öğrenimleri süresince çok yönlü gelişmeleri gerektiğini fark ettikleri belirlenmiştir.

Lisans 1. sınıf öğrencilerinin uygulamalara, etkinliklere ve sürecin değerlendirmesine yönelik önerileri

Temel yaşam becerileri saatine ve etkinliklerine ilişkin olarak, süreçte yaşanan olumlu ve olumsuz deneyimlere ilişkin öğrencilerin ifade etmiş oldukları öneriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 5. Akran danışmanlığı müdahalesinin/ programının uygulanmasına yönelik öğrencilerden gelen öneriler

Öneriler	n	%
Sosyal aktivitelere (müze, tiyatro, vb.) katılım için etkinlikler düzenlenebilir.	89	86.4
Bölüm hocaları ile öğrencilerin etkileşim kurabileceği sohbet saati yapılabilir.	79	76.69
Akademik danışman ile öğrencilerin etkileşim kurabileceği sohbet saati yapılabilir.	64	62.13
Yaşam becerileri sınıf etkinlikleri (iletişim, stres yönetimi, vb.) ile öğrencilere yeni bilgiler kazandırılabilir.	61	59.22
Akran danışmanları ile öğrencilerin etkileşim kurabileceği aktiviteler düzenlenebilir.	60	58.25
Bölüm araştırma görevlileri ile öğrencilerin etkileşim kurabileceği sohbet saati yapılabilir.	52	50.48
Bu saatin akademik programdan kalkması uygun olur.	10	9.7

Tablo 5’te yaşam becerileri etkinliklerine ve uygulama sürecine ilişkin öğrencilerden gelen öneriler yer almaktadır. Değerlendirme formuna katılan öğrencilere bir sonraki öğretim yılında Temel Yaşam Becerileri Etkinliklerine ilişkin önerileri sorulmuş; %86 ile en yüksek öneri sosyal etkinlikler olduğu, %77’i bölüm hocaları sohbet edilmesi önerisi olduğu belirlenmiştir. Bu soruya sadece 10 öğrencinin “bu saat kalkmalı” diye yanıtlamış olması, yapılan etkinliklerin devam etmesi yönünde önemli bir veri olarak tespit edilmiştir.

Lisans 1. sınıf öğrencilerinin uygulamalara, etkinliklere ve sürece yönelik belirttiği olumsuzluklar

Değerlendirme formunda öğrencilere açık uçlu olarak “*Ara sınav haftası sonrası uygulanan altı etkinlikte yaşadığınız olumsuz durumlar nelerdi?*” sorusu yöneltilmiştir. 29 öğrenciden alınan yanıtlar şöyle açıklanabilir: 23 öğrenci yaşam becerileri etkinliklerinin uygulama saatlerinin kendileri için uygun olmadığını ifade etmektedir. Buna göre bütün dersler bittikten sonra başlayan etkinliklere katılımın zorlayıcı olduğu veya çok yoğun bir ders gününde öğlen arasında gerçekleştirilen etkinliklere katılımın azaldığı anlaşılmaktadır. 7 öğrenci ise katılımın zorunlu olmaması ve herhangi bir not ile değerlendirme yapılmamasının düzensizliğe ve katılımın sınırlı kalmasına neden olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra 4 öğrenci de uygulamalarda daha fazla pratiğe yer verilmesi gerektiğini ifade etmiş, teorik bilgilerin sunum yoluyla paylaşılmasının yerine drama vb. etkinliklerle işlenmesinin süreci daha eğlenceli hale getireceğini belirtmiştir.

Sonuç olarak; akran danışmanlığı müdahalesinin asıl hedef kitlesi olan ve yaşam becerilerinin geliştirilmesi amaçlanan öğrencilerin sürece ilişkin değerlendirmelerinden elde edilen veriler öğrencilerin kazanımları, sürece yönelik önerileri ve eleştirileri olarak üç başlıkta ele alınmıştır. Buna göre öğrencilerin çoğunluğunun 3.,7.,10.,12. ve 13. maddelere ilişkin, yarısından fazlasının ise 1., 4., 9. ve 15. maddelerde ilişkin memnuniyetlerini belirttikleri anlaşılmaktadır. Bu kısımda özellikle fakülte dekanıyla sohbet etmekle birlikte, bölüm olarak bölüm hocalarıyla yapılan etkinliklerin çoğunlukla fayda sağladığı belirtilebilir. Yanı sıra sonraki maddelerde belirtildiği üzere bu sürecin öğrencilerde genellikle farkındalık geliştirdiği, aidiyet hissi ve güven duygusu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu ilk uygulamanın devamına yönelik önerileri temel olarak fakülte yönetimi ve bölüm hocalarıyla etkileşim ve iletişimin, sosyal aktivitelerin ve akran danışmanlarıyla iletişimin artması şeklindedir. Son olarak müdahalenin uygulama sürecine ilişkin eleştirilerin başında uygulama saatlerinin uygun olmamasının ifade edildiği anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada lisans 1. sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum sağlamaları için tasarlanan akran danışmanlığı müdahalesinden yararlandıkları, başta fakülte yönetimi ve akademisyenlerle bir arada olabilmek ve sohbet ederek yakın ilişki kurabilmek deneyiminden oldukça faydalandıkları anlaşılmaktadır. Akran danışmanlarından yapılan gezi, gözlem programları ve diğer paylaşımlar vasıtasıyla başlayacakları üniversite yaşantıları hakkında yeni bilgiler ve yaşam becerileri saatlerinde yeni beceriler edindikleri belirlenmiştir. Onlara yönelik hazırlanmış olan bütün bu uyum programının, daha kolay iletişim kurabilecekleri akranları tarafından sunulmasıyla kendilerini değerli hissettikleri ve buldukları yeni ortama karşı daha fazla güven duygusu geliştirdikleri anlaşılmıştır. Türkiye’deki alan yazın incelemesinde, lisans 1. Sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum sağlamaları konusunda akran danışmanlığı müdahalesinin kullanıldığı iki araştırmaya rastlanmıştır. Bu araştırmalardan ilkinde mevcut araştırmaya benzer şekilde eğitim fakültesine yeni başlayan öğrencilere yönelik olarak uygulamalar gerçekleştirilmiştir

(Aladağ, 2009). İkincisinde ise tıp fakültesine yeni başlayan öğrencilerle akran danışmanlığı müdahalesi yoluyla öğrencilerin üniversiteye uyumları sağlanmaya çalışılmıştır (Musal, 2018). Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar, mevcut araştırmaya paralel olarak hem akran danışmanlarının hem de öğrencilerin akran danışmanlığı müdahalesine ilişkin olumlu değerlendirmelerini göstermektedir. Buna göre akran danışmanlığı programlarının üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyumunu artırmaya yönelik farklı boyutlarda önemli sosyal destekler sağladıkları anlaşılmaktadır.

Türkiye’de ve yurt dışında alan yazında farklı gruplarla yapılan akran danışmanlığı konulu çalışmalar incelendiğinde pek çok farklı konuda destek sağlanabildiği anlaşılmaktadır. Buna göre şiddeti önleme ve akademik başarının artmasında (Bowman, 1986; Campbell, 1993; Synders, 1993; Myrick, 1997; Nazlı, 2003, 2014; Uysal ve Nazlı, 2010), öğrencilerin okullarına karşı pozitif tutumlar geliştirmelerinde (Bowman ve Myrick, 1987; Campbell, 1993; Tobias ve Myrick, 1999) akran danışmanlığının yararlı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, akran danışmanlığı müdahalesi uygulamalarının; yalnız kalma ve AİDS, ergen gebeliği gibi problemlerde, sigara ve madde kullanımı ile yeme bozuklarında etkili sonuçlar gösterdiği belirlenmiştir. Bunların yanı sıra akran danışmanlığının kültürel farklılıklar, stres ve kronik hastalıklar yaşayan kişiler ve aileler için destekleme gruplarının eksikliği, yaşlanmış anne babalar, genetik bozuklukları olanlar, olumsuz alışkanlıklar ve intiharı karşılama konularında da etkili bir müdahale olduğu belirtilmektedir (Aladağ ve Tezer, 2007; Birol, 2011; Bulduk, 2009; Myrick, Highland ve Sabella, 1995; Tindall, 1994; Varenhorst, 1992). Yukarıda belirtilen araştırmalarda akran danışmanlığının iyileştirici ve önleyici bir müdahale olduğunun belirlendiği görülmektedir. Bu kapsamda yürütülen mevcut çalışmanın da akran danışmanlığının üniversite yaşamına uyum sürecinde öğrencilerin uyumlarını güçlendirdiğine ve bu çerçevede önleyici bir müdahale olduğuna ilişkin kanıtlar elde edilmiş olması, alan yazına katkı olarak değerlendirilebilir.

Mevcut araştırmada akran danışmanlığı müdahalesinin akran mentörlüğü ve akran eğiticiliği rolleri kullanılmıştır. Akran mentörlüğü, bir eğitim kurumuna yeni başlamış öğrencilerin tecrübeli öğrenciler tarafından desteklenmesi; akran eğiticiliği, belirli bir konuda eğitim almış öğrencilerin akranlarına bilgi vermesi rolleridir. Bu çalışmada RPD lisans öğrencilerine akran mentörlüğü, yüksek lisans öğrencilerine ise akran eğiticiliği rolü verilmiştir. Araştırmada akran danışmanlarının da bu süreçten faydalandığı tespit edilmiştir. Akran danışmanlarının bu süreçte deneyim kazandıkları ve aldıkları süpervizyon desteği ile uygulama becerilerinin arttığı belirlenmiştir. Akran danışmanlığı müdahalesinde, bu hizmeti sunacak öğrencilere belirli beceriler öğretilir ve süpervizyon desteği ile uygulama sürecinde geribildirim sağlanarak gelişimleri izlenir (Myrick, Highland ve Sabella, 1995; Tobias ve Myrick, 1999). Bu araştırmada RPD öğrencileri akran danışmanlığı rollerini yerine getirirken, yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatı elde ettikleri için becerilerinin arttığı anlaşılmaktadır. Alan yazında akran danışmanlığı müdahalesinden en fazla bu hizmeti sunan öğrencilerin yararlandıklarını gösteren pek çok çalışma vardır. Araştırmalar akran danışmanlığı rolünü üstlenen öğrencilerin uzun vadede önemli kazanımlar elde ettiklerini göstermektedir (Aladağ, 2009; Bowman ve Myrick, 1987; Campbell, 1993; Myrick, 1997; Uysal ve Nazlı, 2010). Bu kazanımlar arasında liderlik, kendini ve başkalarını daha iyi tanıma, özsaygı kazanma ve okula karşı olumlu tutum geliştirmenin bulunduğu belirlenmiştir (Bowman, 1986; Campbell, 1993; Synders, 1993; Myrick, 1997). Paralel olarak bu çalışmada da RPD öğrencilerinin uygulama becerilerinin arttığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak akran danışmanlığı müdahalesinin hem hizmetten yararlanan hem de hizmeti sunan öğrenciler (akran mentörleri ve akran danışmanları) için yaşam becerilerini temel düzeyde kazandırmada ve üniversite yaşamına uyum sağlama sürecinde yararlı olduğu, üniversite yaşamına yeni başlayan öğrencilerin üniversiteye uyum sürecinde kullanılabilecek bir müdahale olduğu belirlenmiştir. Ayrıca alanyazında yer alan araştırma bulgularına paralel olarak hizmeti sunan akran danışmanlarının da süreçten yararlanarak ve güçlenerek çıktığı anlaşılmaktadır. Bu kısımda akran mentörlerinin öğrencilerle bütün etkileşim süreçlerini yürütmesinden kaynaklı olarak sosyal becerileri gelişmiş ve özgüvenlerindeki artış sıklıkla dile getirilmiştir. Akran eğiticileri ise hazırlanan sunumları süpervizörleri eşliğinde öğrencilere aktarma imkanı bulmuş ve sunum becerileri, iletişim becerileri konularında geliştikleri anlaşılmıştır. Özellikle her sunum sonrasında süpervizörlerinden yaptıkları etkinliklere ilişkin aldıkları geribildirimler sonucunda kendilerini ifade etme, topluluk karşısında konuşabilme, beden dilini etkili kullanma, alanı etkili kullanma gibi becerilerinin geliştiği tespit edilmiştir. Ayrıca her iki akran danışmanlığı grubu için de ortak bir takım kazanımlar olduğu ifade edilebilir. Bunlar arasında bilgi düzeyinde artış, özgüven artışı, ekiple çalışma yeterliliği kazanma, grup karşısına çıkma ve bir gruba karşı sorumlu hissetme, yardımcı ve destek olma, etkili iletişim kurabilme, kendine ilişkin değerlendirme yapabilme imkanı gibi kazanımlar sayılabilir.

Bu çalışmanın bir takım sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle elde edilen veriler kısa vadeli, sadece hizmeti alan ve sunan öğrencilerin (akran mentörleri ve akran eğiticileri) değerlendirmeleri ile elde edilmiştir. Bu gruplar dışında onlarla bir arada olan ve onları gözlemlene şansı olan diğer bileşenlerden veri toplanmamıştır. Ayrıca bu araştırmada akran danışmanlığının akran mentörlüğü ve akran eğiticiliği biçimleri kullanılmış diğer türleri kullanılmamıştır. Oysaki akran danışmanlığının arkan yardımcılığı, akran liderliği, akran arabuluculuğu vb başka pek çok biçimi bulunmaktadır.

Türkiye’de akran danışmanlığının üniversite öğrencilerine olan etkilerini inceleyen sınırlı araştırmaya rastlanmıştır. Bu durum akran danışmanlığı müdahalesinin etkililiğine yönelik daha fazla araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir. Buna göre yeni araştırmacılar için bir takım öneriler sıralanabilir:

- 1.Yeni planlanacak araştırmalarda akran danışmanlığı müdahalesinin akran mentörlüğü ve akran eğiticiliği dışındaki farklı biçimlerinin etkililikleri ele alınabilir.
- 2.Bundan sonraki çalışmalarda orta ve uzun vadeli değerlendirmeler, boylamsal araştırmalar, bölüm ve fakülte yönetimi ile akademisyenlerin de görüşleri alınarak değerlendirmelerin çok yönlü yapılması yararlı olabilir.

- 3.Bu çalışmada sadece akran danışmanları ve öğrencilerden veri toplanmıştır. Sonraki çalışmalarda geri kalan bütün bileşenlerin çalışmaya dahil edilmesi daha kapsamlı değerlendirmelerin yapılabilmesine imkan tanıyabilir.
- 4.Bu çalışmada akran danışmanlığı hizmet alanlar ile bu hizmeti almayanlara yönelik bir karşılaştırma yapılmamıştır. Sonraki çalışmalarda bu iki grup arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlılığı araştırılabilir.
- 5.Bu araştırmada öğrencilerin belirttiği olumsuzluklar içerisinde etkinliklerin daha fazla uygulama ve drama tarzı etkileşimli süreçler içermemesi yönünde olmuştur. Bu nedenle yeni planlanacak beceri kazandırma süreçlerinde çok yönlü ve çeşitli öğretim süreçleri oluşturmak faydalı olabilir.
- 6.Bu araştırmada bir bölümün etkinlik saatleri yoğun bir ders gününe denk geldiğinden istenen katılım ve verim alınmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle beceri öğretimi için ayrılan zamanlama planlaması oldukça önemlidir ve buna dikkat edilmesi faydalı olacaktır.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma için Etik Kurul Onay Belgesi, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 17.01.2018 tarihli oturumda alınmıştır (Karar no: 2018-01).

KAYNAKÇA

- Aladağ, M. ve Tezer, E. (2007). Akran danışmanlığı nedir? Ne değildir? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27), 39-155.
- Aladağ, M. (2009). Üniversiteye uyum konusunda yürütülen akran danışmanlığı programının değerlendirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31),12-22.
- Beitel, M. (1997). Nuances before dinner: Exploring the relationship between peer counselors and delinquent adolescent. *Adolescence*, 32 (127), 579-592.
- Biol, Z. (2011). Akran yardımcılığı programının çevreye duyarlılık davranışları üzerindeki etkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Bowman, R., P. (1986). Peer facilitator programs for middle graders: Students helping each other grow up. *School Counselor*, 33, 221-229.
- Bowman, R., P., & Myrick, R., D. (1987). Effects of an elementary school peer facilitator program on children with behavior problems. *School Counselor*, 34(5), 369-378.
- Bulduk, S. (2009). Gençlerde okula dayalı akran eğitimi girişimlerinin HIV/AIDS risk davranışlarını azaltma üzerine etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç- Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, C. (1993). K-12 peer helper programs. Joe Wittmer (Ed.), *Managing your school counseling programs: K-12 developmental strategies*. (s.177- 189) içinde. Minneapolis, MN: Educational Media.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Gysbers, N.C., & Henderson, P. (2012). *Developing and managing your school guidance program*. (5.th ed). Alexandria, VA: ACA.
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nded). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Musal, B. (2018). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde akran danışmanlığı programı: İki yıllık deneyim *Tıp Eğitimi Dünyası*. 53, 5-12.
- Myrick, R.D. (1997). *Developmental guidance and counseling: A practical approach*. (3th ed.). Minneapolis: Educational Media Corporation.
- Myrick, R. D. & Folk, B. E. (1999). *The power of prevention: A manual for the trainers of peer facilitators*. Minneapolis: Educational Media Corporation.
- Myrick, R. D., Highland, W. H., & Sabella, R. A. (1995). Peer helpers and perceived effectiveness. *Elementary School Guidance & Counseling*, 29 (4), 278-290.
- Nazlı, S. (2003). Okullarımızda küçük yardımcıları: Gönüllü arkadaş ekibi. 7. *Ulusal Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri*. Ankara: Pegem Yay.
- Nazlı, S. (2014). *Akademide yaşam becerileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nazlı, S. (2019). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı*. (Göz. geç. 7. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Neuman, W. L.(2017). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicel yaklaşımlar*. (Çev. S. Özge). İstanbul: Yayın Odası Yayınları.
- Özkan, S., ve Yılmaz, E.(2010). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum durumları (bandırma örneği). *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5 (13), 153-171.
- Schweitzer, R. D. (1996). Problems and awareness of support services among students at an urban Australian university. *Journal of American College Health*, 45 (2), 73-77.
- Soliman, A. M. (1993). Choice of helpers, types of problems and sex of helpers of college students. *International Journal for The Advancement Of Counselling*, 6, 67-79.
- Synder, A.B. (1993). Managing an elementary school guidance program: The role of the counselor. Joe Wittmer (Ed.), *Managing your school counseling programs: K-12 developmental strategies*. (s. 33-43) içinde. Minneapolis, M.N: Educational Media.
- Taylı, A. (2006). *Akran yardımcılığı uygulaması aracılığıyla lise öğrencilerinde kişisel ve sosyal sorumluluğun artırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Tindall, J.A. (1995). *Peer programs: An in-depth look at peer programs: Planning, implementation and administration*. Bristol, PA: Accelerated Development.
- Tobias, A.K., & Myrick, R.D. (1999). A peer facilitator-led intervention with middle school problem-behavior students. *Professional School Counseling, 3* (1), 27-33.
- Türküm, A. S., Kızıldaş, A., ve Sarıyer, A.(2016). Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi'nin hedef kitesinin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 3* (21), 15-27.
- Uysal, D. ve Nazlı, S. (2010). Akran yardımcılığı müdahalesinin etkililiği: Balıkesir Karesi İlköğretim Okulu örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13* (23), 17-35.
- Varenhorst, B. (1992). Why peer helping? *The Peer Facilitator Quarterly, 10* (2), 13-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

